

Beheer van het ziekteverzuim bij federale ambtenaren

In juni 2006 hervormde de Ministerraad het beleid inzake de controle op het ziekteverzuim in het federale openbaar ambt en wilde daarmee drie doelstellingen bereiken:

- betrouwbare en homogene gegevens verzamelen voor het hele federaal openbaar ambt;
- 30 % van de eendagsafwezigheden en 20 % van de meerdaagse afwezigheden controleren en misbruiken vermijden met controles van personen met ernstige ziektes;
- het beheer van het ziekteverzuim integreren in een beleid voor humanresourcesmanagement.

Medex, de administratie van de medische expertise van de FOD Volksgezondheid, moest een informaticasysteem ontwikkelen om de afwezigheden als gevolg van ziekte en de medische getuigschriften te registreren. Het moest ook een netwerk van onafhankelijke controleartsen organiseren.

De informaticatoepassing "absenteïsme" is sinds 2008 volledig operationeel en stelt Medex in staat de informatie snel te verwerken. Ze selecteert automatisch de afwezigheden die moeten worden gecontroleerd en stuurt deze door naar de controleartsen, die per prestatie worden vergoed.

Deze toepassing selecteert de te controleren afwezigheden om te komen tot de percentages die in juni 2006 werden vastgelegd. Ze houdt vooreerst rekening met de controles die elke werkgever kan aanvragen (maximum 10 % van de dagelijkse controles). Ze selecteert vervolgens de meeste controles (60 %) op basis van de frequentie en de duur van de afwezigheden. Frequente afwezigheden verstoren de werking van een dienst immers meer dan langdurige afwezigheden. Een ambtenaar die vaak voor korte tijd afwezig is, zal dus meer worden gecontroleerd dan een ambtenaar die minder vaak maar voor langere tijd afwezig is. Tot slot selecteert de toepassing de rest van de afwezigheden (minimum 30 %) op aselecte wijze.

De werkgevers moeten de afwezigheden in de toepassing ingeven, de resultaten van de controles opvolgen en het ziekteverzuim beheren, bv. door de ambtenaar die een controle onmogelijk heeft gemaakt, te sanctioneren. De werkgevers moeten zich ook ervan vergewissen dat de ambtenaren hun medische getuigschriften naar Medex toezenden.

De FOD Personeel en Organisatie (FOD P&O) heeft als opdracht een humanresourcesbeleid uit te stippelen en de federale overheidsdiensten te begeleiden bij de implementatie daarvan. Het beheer van het ziekteverzuim vormt een van de aspecten van dat beleid.

Het Rekenhof heeft onderzocht of de organisatie die Medex heeft uitgebouwd, de openbare werkgevers en de FOD P&O de mogelijkheid biedt de doelstellingen van 2006 te halen.

Het komt tot het besluit dat de doelstellingen (met name een getrouw beeld hebben van het ziekteverzuim en een vooraf bepaald percentage ziekteverzuim op objectieve wijze controleren)

worden gehaald wat betreft de afwezigheden die de werkgevers tijdig meedelen. De doelstelling om het ziekteverzuim te integreren in het humanresourcesbeheer daarentegen wordt onvoldoende bereikt.

Die conclusies steunen meer bepaald op de hierna volgende bevindingen, waarover het Rekenhof aanbevelingen formuleert.

Medex heeft sinds 2008 drie jaarverslagen over het federaal ziekteverzuim gepubliceerd. Bij gebrek aan een nulmeting echter kunnen de resultaten niet volledig worden vergeleken ten opzichte van vroeger.

Bovendien hangt de kwaliteit van de door Medex verstrekte statistieken af van de juistheid van de gegevens die de administraties over hun personeelssterkte meedelen. Er werden significante verschillen vastgesteld tussen de gegevens die de personeelsdiensten aan Medex hebben verstrekt en die in de applicatie "absenteïsme" zijn opgenomen, en de gegevens van de toepassing Pdata, die de FOD P&O beheert.

Het Rekenhof herinnert er in dat verband aan dat er nood is aan een unieke statistische gegevensbank die een betrouwbare, gedetailleerde en evolutieve weergave biedt van de administratieve en geldelijke toestand van het voltallige personeel dat ten laste van de federale begroting wordt bezoldigd.

Door een netwerk van controleartsen op te richten, kan Medex controles tegen een redelijke kostprijs uitvoeren. De jaarlijkse kosten van het systeem liggen echter hoog vanwege het aantal controles die worden georganiseerd om de door de Ministerraad vastgelegde doelstellingen te halen.

Gezien de globale kostprijs en de beperkte rechtstreekse doeltreffendheid van de controles (in nagenoeg 98 % van de controles wordt de arbeidsongeschiktheid en de duur ervan bevestigd) vraagt het Rekenhof de regering om de in juni 2006 vastgelegde controlepercentages periodiek te herzien naargelang de evolutie van het ziekteverzuim en de controleresultaten.

Opdat het systeem van de automatische selectie van controles zou werken, moeten de afwezigheden elke dag vóór 9.30 uur worden ingevoerd. Het Rekenhof heeft echter vastgesteld dat een niet onaanzienlijk aantal afwezigheden te laat worden gemeld en dus aan het controlesysteem ontsnappen. Tussen 1 januari en 31 juli 2011 werden voor alle federale openbare werkgevers samen 33 % van de eendagsafwezigheden en 5 % van de meerdaagse afwezigheden te laat aan Medex meegedeeld.

Die vertragingen kunnen te wijten zijn aan een slechte organisatie bij de werkgever of aan een te late melding door de ambtenaar. Ze zorgen ervoor dat die afwezigheden niet kunnen worden gecontroleerd.

De werkgevers moeten zich zo organiseren dat ze de afwezigheden tijdig aan Medex kunnen meedelen. De FOD P&O zou *best practices* kunnen promoten in samenwerking met Medex of zelfs kunnen onderzoeken of het interessant is een eenvormig systeem voor de registratie van het ziekteverzuim voor alle federale ambtenaren uit te werken.

Het Rekenhof heeft onderzocht hoe acht van de 59 openbare werkgevers waarvan het personeel aan de controle van Medex onderworpen is, zich hebben georganiseerd. Daaruit blijkt dat die administraties niet systematisch gevolg geven aan de informatie die ze van Medex ontvangen, meer bepaald in geval van een ongewettigde afwezigheid of als de ambtenaar die bij de controle afwezig was, zich niet aanbiedt bij de controlearts. Het Rekenhof beveelt de werkgevers aan hun verantwoordelijkheid op te nemen en de in de statuten vastgelegde sancties toe te passen.

De FOD P&O speelt in de structuur van het federale openbaar ambt een coördinerende, ondersteunende en animerende rol ten aanzien van de andere federale diensten op het vlak van het ziekteverzuim. De FOD draagt bij tot de actualisering van de reglementering op dat vlak en de invoering van omzendbrieven en interne publicaties van het openbaar ambt. Het Rekenhof is niettemin van oordeel dat extra initiatieven een oplossing zouden kunnen bieden voor de leemten die de reglementering vertoont en voor de organisatieproblemen die bij de audit aan het licht kwamen.